

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU**

**MÜLTECİ HAKLARI
ALT KOMİSYONU**



ALT KOMİSYON TUTANAKLARI



21.01.2016 Tarihli Alt Komisyon Toplantı Tutanağı

21 Ocak 2016 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.13
BAŞKAN : Atay USLU (Antalya)

BAŞKAN – Arkadaşlar, hoş geldiniz.

Şimdi, tabii, Mülteci Hakları İnceleme Alt Komisyonu olarak kurumları dinliyoruz. Daha sonra saha araştırmalarına çıkacağız inşallah.

Bu haftaki konuğumuz AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi) Başkanı Fuat Oktay Bey.

AFAD, Suriye meselesinde, Suriyeli vatandaşların Türkiye’ye gelişlerinin başladığı ilk günden bugüne kadar ciddi hizmetler yaptı. Özellikle, kampların kurulumu, işletilmesi konusunda çalışmalar yaptı. Kendilerini dinleyeceğiz. Mülteciler konusunda, sığınmacılar konusunda ve Suriye vatandaşları konusunda neler yapıyorlar, önümüzdeki günlerdeki hedefleri neler, neler yapmak istiyorlar hatta tabii, sorarlarsa anlamında söylüyorum, bizim yasal anlamda değişiklik yapmamız gereken, yasal anlamda eksik kalan noktalar varsa o konuları da bize iletirlerse biz de Parlamentoda o konularda çalışırız, çalışabiliriz.

Buyurun Fuat Bey.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tekrar günaydın, sayın Komisyon üyelerimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Şimdi, pardon, Komisyon üyelerimizin bir kısmı gelmedi, geliyorlar herhâlde. Zeynep Hanım ve Ruhi Bey burada. Onları da ifade edelim.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, -müsaade ederseniz, çok hızlı bir şekilde- beşinci yılına giren bir süreç. İlk günden itibaren biz özellikle AFAD olarak ne yaptık? Bu çerçevede, çok kısa bir bilgi vermeye çalışayım. Eğer sorular olursa da detaya girebiliriz.

2011 Mayıs ayı itibarıyla, Nisan sonu ve Mayıs itibarıyla Türkiye’ye girişlerin başladığı bir süreç bu. Yaklaşık 252 kişiyle başlayan bir süreç, Hatay’dan girişlerin başladığı. Suriye içerisindeki karışıklıklarla birlikte ve yine Türkiye’nin uyguladığı açık kapı politikası çerçevesinde Suriye’den girişlerin Türkiye tarafından insani boyutta her türlü katkının, desteğin verildiği bir süreç. 250 kişi nisan sonu, mayıs başı itibarıyla... Sonrasında çatışmaların artmasıyla birlikte yoğun şekilde Türkiye’ye girişlerin arttığı bir süreci yaşıyoruz tabii. Bu on binler, yirmi binler, otuz, kırk, elli derken... Hatay’da önce, Yayladağı’nda girişleri kabul etmiştik. Sonrasında yine Altınözü’nde çok küçük, oradaki 3 bin ila 5 bin kapasiteli kamplar... Sonrasında yine Boynuyolu’da kamp vardı. Sürecin uzun sürebileceği ihtimaline karşı da biz AFAD olarak biraz farklı bir yaklaşım sergilemek istedik ve dünyadaki tecrübeleri ve bizim yine kendi tecrübelerimizi de katarak, Birleşmiş Milletler de dâhil, “Biz nasıl karşılayabiliriz, nasıl daha insani çerçevede daha kaliteli bir hizmet verebiliriz.” yaklaşımıyla Kilis Öncüpınar’da ilk kamplarda ağırladığımız misafirlerimizi biraz daha farklı bir sistem kurarak devreye girdik. Öncüpınar’da kurduğumuz sistem, aslında, bugün 2016 itibarıyla geliştirerek devam ettiğimiz bir sistemdir bu. Bugün 25 kampımızla 2016 Ocak’ta, 10 ilimizde, 10 sınır ilimizde hizmet verdiğimiz misafirlerimizin yaklaşık -yine bugün itibarıyla ifade ediyorum- 280.518’dir net sayısı bütün kamplarımızdaki. Kamp çerçevesinde hep uluslararası camia tarafından da gerek Birleşmiş Milletler

gerek Avrupa Birliği veya dünyanın neresinden olursa olsun ziyarete gelenlerin ortak net görüşü ve bizim aldığımız geri bildirimler, dünya standartlarının çok çok üzerinde bir hizmeti veriyor olmamız sistematik olarak.

Bunun anlamı şu: Sadece barınma ve beslenme hizmeti vermiyoruz biz burada, bir şekilde, can güvenliği, mal güvenliği şeklinde Türkiye'ye sığınan insanlara bir bütün olarak hizmet vermeye çalışıyoruz yani eğitim kampüsleriyle, sağlık kampüsleriyle, kendi içlerinde oluşturdukları "Sivil toplum kuruluşu" diye ifade edebileceğimiz yapılanmalarla ve yine yetişkinlere verdiğimiz eğitimlerle ve bir ayrıcalıklı bölüm de kendi temsilcilerini seçtikleri, kendi muhtarlarını seçtikleri ve bu muhtarların da kamp yönetiminde seçildikleri bölgeyi temsil ettikleri bir yapı. Aslında, buraya gelenler sadece bir barınma, beslenme hizmeti almıyor, çıktıkları zaman kendi haklarını koruyabilecek, kendi adlarına söz söyleyebilecek aslında bir deneyimi de tecrübe etmiş oluyorlar.

Çocuklarımızın tamamı bu kamplarda okullara alınmış durumda. Yaklaşık 80 bin öğrencimiz var. Yine, 3 bin civarında öğretmenimiz var ve çoğunluğu bunların Arapça konuşan ve Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından akreditede edilen yine Suriye asıllı öğretmenler. Tamamı, yine, ücretsiz sağlık hizmetinden faydalanmaktalar ve yetişkinler boyutuna baktığımızda da 300'e yakın bizim meslek edindirme kurslarımız var. Bu, işte, kuaförlük, halıcılık, dikiş nakış vesairenden tutun diğer tarafta bilgisayar kurslarına kadar, İngilizce, Arapça, Türkçe kurslarına kadar veya işte, matematiktir, fen bilimleridir o tür kurslara kadar talebe göre açılan kurslar bunlar. Tabii, buralardan 12'nci sınıfta mezun çocuklarımızın da yine bir üst seviyede eğitime devam etmek istedikleri durumda da yine YÖK aracılığıyla belirlenen üniversitelerde belirli kontenjanlar çerçevesinde de eğitime öğretime alınmaktadırlar.

Şimdi, tabii, buradaki şartlar oldukça iyi diyoruz. Beşinci yılına giren bir süreç ama toplama baktığımızda 2,5 milyonu aşmış durumda biyometrik kayıtlı Suriyeli sayısından bahsediyoruz. Hemen hemen tamamına yakını bugün itibarıyla biyometrik kayıt altına alınmışlardır. Yani, kimin nerede olduğunu, hangi şartlarda olduğunu bugün itibarıyla biliyoruz, kayıtlı olanların tamamını. Bunun kayıtlarını İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüz tutmaktadır. AFAD olarak kurduğumuz sistemde de aslında AFAD bir koordinasyon kurumu. Dolayısıyla, ilgili kurumlarımızın kapasite ve kabiliyetlerini bu olayın yönetimine biz entegre etmiş olduk. Yani, sağlık hizmetini Sağlık Bakanlığımızla birlikte -kamplar için bunu söylüyorum- eğitim hizmetini Millî Eğitim Bakanlığımızla birlikte, güvenlik boyutunda İçişleri Bakanlığımızla birlikte, çocuklarla -kimsesiz çocuklar buna dâhil- ve ailelerle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızla birlikte veya işte sosyal hizmetler boyutunda, din hizmetleri boyutunda Diyanet İşleri Başkanlığımızla birlikte... Ülkenin bütün kurumlarını düşündüğünüzde, aslında bütün kurumlarına herhangi bir ilçesine, iline gittiğimizde bir hizmet nasıl veriliyorsa aslında bu kampımızda da benzer bir hizmeti, benzer bir çerçevede, bir sistematik içerisinde verildiğini görüyoruz olacaksınız.

Tabii, asıl yoğunluk kampların dışında -2,5 milyon dedikimizde- ve yine yoğunlukla bu kalanlara baktığımızda da sınıra yakın illerimiz başta olmak üzere yine İstanbul gibi metropol şehirlerimizde yoğunlukla bulunmaktalar. Biz AFAD olarak birincil derecede kamp dışında kalanların her türlü ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında oradaki sorumluluk bu çerçevede değil. Kamplardan tamamen sorumluluğumuz var. Kampın dışarısında da olabildiğince yine ilgili kurumlarımızın devrede olduğu bir sistem var.

Sağlık hizmeti, 2,5 milyon biyometrik kayıtlı tüm Suriyelilere veriliyor. Bugün itibarıyla 10,5 milyonu aşkın poliklinik hizmeti vermiş durumdayız. Yine, 320 bin ameliyat buna ilave olarak verilmiş durumda ve 468 bin, yine, ilave, hastanede yatan hasta hizmeti vermiş durumdayız. Tabii, bunlar çok ciddi rakamlar bunlar. Bunlar maliyeti de beraberinde getiriyor ama aynı zamanda da kapasiteyi de kapasite sorununu da ilgili illerde beraberinde getiriyor. Sadece, işte, birkaç ilimizden ben net rakamları

örnek olarak verebilirim. Bunlar Antep, Urfa, yine İstanbul var, ve Hatay. Urfa'ya baktığımızda, kamplar dâhil, yaklaşık 378 bin toplam Suriyeli sayısı; Hatay'da 364 bin, İstanbul 357 bin, Antep 325 bin. Tabii, bu ilk 10'daki illerimize baktığımızda da yine bunları Adana, Mersin, Kilis, Mardin, Bursa ve İzmir takip etmekte. Adana'daki 135 bin, sonrası azalarak...

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – İzmir verisini paylaşabilir misiniz?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – İzmir'de 83 bin.

Dolayısıyla, her ilimizde ne kadar Suriyeli olduğu ve nerelerde olduğu, dediğim gibi, bunlar kayıtlarımızda mevcut. Sağlık hizmetini veriyoruz. Bu arada, Ankara'da da 51.428 Suriyeli sayısı. Belki, Ankara'daki sayı ilginizi çekebilir düşüncesiyle vermek istedim.

Eğitim konusu... Kamplardaki çocukların tamamına eğitim veriyoruz. Biraz önce de ifade ettim, 80 bin bu ama kampların dışında toplam içerisinde 2,5 milyon toplamın yüzde 30-35'i okul çağındaki çocuklardır yani bu en az 700-750 bin okul çağında çocuk nüfusu demektir. 300 binine, bugün itibarıyla, kamplar dâhil, yine Millî Eğitim Bakanlığımızın gözetimi, kontrolü ve yine akreditasyonu çerçevesinde hizmet veriyoruz. 300 bin çok ciddi bir rakam aslında, nereden baktığımızla alakalı ama bir taraftan 300 bin çok büyük bir rakam gibi gözükürken diğer tarafa baktığımızda 700 bin, 750 binlik bir nüfusa baktığımızda da henüz alacağımız çok ciddi bir yolun olduğunu görüyoruz. Yıl sonu itibarıyla hedefimiz, bu eğitim yılı sonu itibarıyla, 460 bin çocuğun okula alınmasını hedefliyoruz. Millî Eğitim Bakanlığımızla birlikte YÖBİS (Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi) diye bir sistem kuruldu orada. Burada da nasıl ki kayda aldığımız tüm bu 2,5 milyonu aşkın insanın kimlik kartı ve biyometrik kaydı varsa bu YÖBİS'te de yine tamamen okul çağındaki çocukların veri bankası gibi düşünmek lazım bunu.

BAŞKAN – YÖBİS neyin kısaltması?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi.

Dolayısıyla, şu andaki o "database"deki her bir öğrenciye ulaşmaya çalışıyoruz. Dediğim gibi, yıl sonu itibarıyla 460 bin hedefimiz var ama sonraki yıl itibarıyla da çok yoğun şekilde tamamına ulaşmayı arzu ediyoruz. Önceki yıllardan farklı olarak son bir yıl içerisinde Türkçe öğrenmeye ilişkin çok ciddi bir talep olduğunu görüyoruz. Bu sadece öğrenciler çerçevesinde değil, yetişkinler arasında da bu talep çok yoğun olarak geliyor. Dolayısıyla, buna da yine halk eğitim merkezlerimiz, Millî Eğitim Bakanlığımızla ve ilgili yereldeki kurumlarımız da dâhil, ilgili kurumlarımızla da buna cevap vermeye çalışıyoruz. Üniversiteye başlayan çocuklarımızı Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluğu aracılığıyla Türkçe öğretim üniversitelerimizi buna dâhil ediyoruz ve yetişkinler de yine halk eğitim merkezlerinde. Bu tip kursları artırmaya çalışıyoruz. Gelecek yıldan itibaren ilk kayda giren çocukların tamamı bizim Türkçe kendi eğitim müfredatımıza dâhil oluyor olacaklar. Ara sınıftaki çocuklara da yoğun şekilde Türkçe dersleri verilerek Türkçeyi konuşabilir, anlayabilir seviyeye gelmelerini sağlamaya çalışacağız bu talep çerçevesinde.

Tabii, okulda da aynı şey, biraz önceki sağıktaki bahsettiğim çerçeve okul için de geçerli. Dil farklılığından dolayı kendi okullarımızda direkt alamadığımız için bugüne kadar bir kapasite sorunuyla karşı karşıya kaldık. Aynı okulların oluşturulması ve yine öğretmen açığının kapatılması çok ciddi bir sorununuzdu. Ümit ediyoruz ki bu yeni kararlar birlikte gelecek yıllarda hem 700 bin çocuğumuzu tamamen bu eğitim sisteminin içerisine alıyor olabiliriz hem de bu kapasite sorununu eğitim boyutundaki biraz daha aşmış oluruz. Bu bizim için şu anda birincil öncelik -önceden sağıktı- sosyal bir problem de olmasın anlamında bir tarafında insani hizmet veriyoruz ama diğer tarafta da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarımızı da bir risk oluşturmaması anlamında sağlık birincil önceliğimizdi, onu aşmış durumdayız. Şu anda birincil önceliğimiz eğitim. Tamamını bir an önce eğitime almaya çalışıyoruz ki oradaki biraz daha sloganvari yaklaşımla başkaları ulaşmadan bizim ulaşmamız lazım bu çocuklarımıza. Sokaklara teslim etmek istemiyoruz.

Tabii, burada da biz uluslararası camiaya seslendik, sesleniyoruz, ne yazık ki burada da yine yeteri kadar duyulduğumuzu ve uluslararası kuruluşların yeteri kadar ellerini taşın altına koyduklarına da inanmadığımızı ben buradan ifade etmek istiyorum. Bunu kendilerini de çok açık bir şekilde de ifade ediyoruz, UNICEF başta olmak üzere. UNICEF'in de bize katkıları vardır. Yaklaşık 33, zannediyorum, bu sayı değişebiliyor, devam eden bazı okullar da var ama 33 prefabrik okul yapımı yani her biri bin öğrencili kapasiteli dediğimizde toplamda 33 bin sadece prefabrik okul yapılıyor olması demek Birleşmiş Milletlerin çocuklardan sorumlu bir kurumu için bu konuda yardım ediyor ve üzerine düşen sorumluluğu yerine getiriyor anlamına gelmiyor. Kendilerine de biz bunu çok açık bir şekilde ifade ediyoruz. Bunun sürdürülebilir olması önemli, bunun işletme boyutu var, eğitim boyutu var ve toplam sayı 700 bini geçen bir sayı. Dolayısıyla, 30-35 vesaire prefabrik okul yapımıyla Birleşmiş Milletlerin bu sorumluluğu yerine getirmiş olması mümkün değil. Şu anda uluslararası camiayla da bu anlamda çok ciddi görüşmeler devam ediyor ama ne yazık ki sonuç alabilmiş değiliz. Bize AFAD olarak da genelde "Uluslararası yardımlar nedir?" dendiğinde bizim fiilen kullanıma açılmış olmayan hiçbir yardımı, yardım olarak ifade etmiyoruz.

Tabii, son zamanlarda, bir yıldır gündemimizdeydi ama en son Bakanlar Kurulundan geçen çalışma müsaadesiyle ilgili çalışma hakkına erişimle -belki daha teknik ifadeyle- ilgili bir Bakanlar Kurulu kararı var; bu da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımıza bir görev veriyor. Orada da hangi bölgelerde, hangi sektörde, hangi meslek veya iş gruplarında ne tür bir ihtiyacın olduğu ve ihtiyaca binaen de ne tür bir istihdamın sağlanabileceğiyle alakalı bir yetki bu. Çalışma Bakanlığımız bunu detay boyutta çalışıyor ama kriter olarak da herhangi bir işletmede çalışacaksa da bunun, çalıştığı işletmenin istihdam edilen işçi, çalışan sayısına baktığımızda da yüzde 10'u geçmemesi.

Sağlık Bakanlığıyla ilgili yine bir şeyi ifade edebilirim. Orada da özellikle son iki yıldır yapmaya çalıştığımız bir başka, biraz daha strateji değişikliği gibi bu, evet, AFAD olarak biz bu konunun yoğun olarak içerisindeydik, bütün her şeyden sorumluyduk ama son zamanlarda artık bu biraz daha orta ve uzun vadeye yayılıyor olduğu için ilgili kurumlarımızda daha kalıcı yapılanmaların olmasına dönük çalışmalar var.

İşte, birincil çerçevede sağlıkla ilgili, sağlık hizmetlerine ilişkin Sağlık Bakanlığıyla bir global bütçe anlaşmasını yapmış durumdayız yani Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına verilen hizmet ve şekil, usul nasılsa aynı çerçevede yine Suriyelilere de veriyor olacağız. Bir anlamda kontrol mekanizmasının da tam olarak sağlanıyor olduğu bir yapıya geçiyoruz, provizyon boyutu dâhil buna ve ikincil çerçevede yine SGK'yla bir anlaşmayı 2015'te yapmış durumdayız. Orada da Medula sistemine almış durumdayız. Yani evet, kontroller il bazında yapılıyordu, ciddi komisyonlar çalışıyorlar ama çok ciddi de bir iş yükü vardı ama olası istismarların önüne geçme anlamında da Medula sistemine mutlak dâhil edilmesi çerçevesinde bir çalışmamız vardı. Şu anda Medula sistemine de dâhil edilmiş durumda.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Nedir Medula sistemi efendim?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Medula sistemi, nasıl ki biz gidiyoruz, herhangi bir ilaç aldığımızda, "Henüz ilacınız var, bitmemiştir, on beş gün sonra alabilirsiniz." gibi bir kontrol mekanizması var orada, Medula sistemi de bu çerçevede veya hangi doktor ne kadar ilaç yazıyor, hangi hasta ne kadar ilaç alıyor ve ne sürelerde, kontrol sistemine girmiş oluyor ve orada da yine normal ödemelerin ötesinde kendi Türk vatandaşlarımız için de olan ciddi bir sistemi orada da uygulamaya geçirmiş oluyoruz. Yani daha sistematik bir yapıya almaya çalışıyoruz. Eğitim boyutunda da biraz önce ifade ettiğim çerçevedeki bir değişim yani artık tamamını eğitimin içerisine alabileceğimiz ve yeni başlayan çocukların da Türkçe öğretimine girebildikleri, alabildikleri bir yapıya ulaşım istiyoruz.

Bunun dışında, kamplarımızdaki, kendi içlerindeki hizmetlerden bahsetmiştim. Mesela gençlik kolları, kadın kolları, ihtiyar heyetleri gibi kendi aralarında birliktelikleri var. Biz karışmıyoruz buna. Diyelim kadın kolları, örnek olarak ifade ediyorum, Nizip'te idi, çok ciddi şekilde 200'e yakın bir platforma dönüştürdüler. "Kadına şiddet, çok evliliğin önüne geçiliyor olması gibi konularla ilgili kendi problemlerimiz şunlardır. Bunun önlenmesi ile ilgili de şunları yapıyor olmamız gerekir." çerçevesinde kendi aldıkları kararları uyguladıkları, bizim de kendilerine destek verdiğimiz bir yapı. Bu anlamda da çok ciddi çalışmalarımız var.

Kamp yapımı: Çok yoğun bir kamp yapımı 2015'te gerçekleşmedi. Var olan kampların yenilenmesi söz konusu idi. Şu anda da yine Hatay'da ilk girilen, 2011'de girilen şartlar oralarda mevcut standartlarımızda değildi. Bu yıl da 2015 sonu itibarıyla bu çalışma başladı ve oradaki kamplarımızı da mevcut standartlarımıza getiriyor olacağız.

Ben müsaadenizle burada durabilirim. Sorular olursa sorular çerçevesinde detaya girebilirim Sayın Başkanım.

Yani burada belki maliyet olarak da ifade edebilirim. Maliyet de, Birleşmiş Milletler standartlarında biz bu rakamlara çıkmıyoruz. Birleşmiş Milletler de bize şunu söylüyor: "Bizim herhangi bir ülkedeki maliyetin ne olduğuyla alakalı kendi formlarımız var. Sen bana hangi hizmeti yaptığını söyle, bunun karşılığındaki maliyet budur, bunu açıklayabilirsiniz." çerçevesinde. Onunla ilgili de bugün itibarıyla 8 milyar dolarlık Birleşmiş Milletler standartlarında ifade ettiğimiz bir maliyet, bunun uluslararası yardım boyutuna baktığımızda da 455 milyon dolardır uluslararası yardım. Buna Birleşmiş Milletlerin ilgili tüm kurumlarının yaptığı yardımlar dâhildir. Yine detay vermek gerekirse Birleşmiş Milletlerden, Dünya Gıda Programının 141 milyon, UNHCR -Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği- 172 milyon, UNICEF 43,5 milyon, UNFPA var, 2 milyon ve Göç Kuruluşu var -tam BM'nin şeyi olmamakla birlikte onu da orada değerlendiriyoruz- 7 milyon. Toplamda da dediğim gibi 455 milyon.

Kamlara ilişkin bir başka, bir detay bilgi olabilir, onu da arz edebilirim. O da, ilk etapta kamplarda biz yemek dağıtımını yapıyorduk ama gördük ki aslında, ne kadar iyi yapıyor olursanız olun, insanlar kendi damak tatlarını ve kendi alışkanlıklarını sürdürmek istiyorlar. Sonrasında bunu bir kart sistemine dönüştürdük. Orada marketlerin açıldığı, kartlara her bir birey için, yeni doğuyorsa bile, 85 TL'nin yüklendiği diğer her türlü ihtiyacın tarafımızca karşılandığı, buradan da mutfak ihtiyaçlarının karşılandığı kendi çadır veya konteynerinde de mutfak üniteleri var, istediklerini alıp istedikleri zaman istedikleri şekilde pişirip yedikleri bir ortam. Burada da memnuniyetin arttığını, maliyetlerin de çok düştüğünü gördük.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sorusu olan arkadaşlar...

İsterseniz ben başlayayım Başkanım, birkaç soru: Kamplara yerleştirme hangi şekilde oluyor? Sizin uhdenizde mi oluyor? Kimin nasıl yerleştirileceğine kim karar veriyor ve yeni kamp yapma fikri var mı? Yerleşmek isteyenler çıkarsa o kapasiteniz var mı kamplarda?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Bu, bize en çok sorulan sorulardan birisi, özellikle uluslararası kuruluşlar tarafından. Aslında bizim valiliklerimiz tarafından, Göç İdaresi, AFAD koordinasyonundadır asıl, kamplardaki kapasite yönetimi, valilikler de birinci derecede sorumludur, illerdeki mülki idaredeki yöneticilerimiz. Müracaat edenler içerisinde kimsesizler, yaşlılar, hastalar, kadınlar öncelikli olmak üzere ve aileler öncelikli olmak üzere öyle bir kabul sıramız var. Öncelik ona göre ama kendilerinin müracaat etmesi gerekiyor. Zorla kamplara alma veya zorla barındırma gibi bir şey söz konusu değil. Tamamen gönüllülük esasına göre kalmak isteyenler ve kapasitenin elverdiği

ölçüde bunu alıyoruz. Bunun gibi yaşlılar, hastalar, çocuklar, kimsesiz çocuklar başta olmak üzere, gibi incinebilir gruplar ve yine aileler başta olmak üzere sonrasında yer kaldığı ölçüde ve ihtiyaç varsa da bekâr olan gençlere de yine yer verilebiliyor.

Yeni kamp yapımı, tabii, bu sürekli gündemde olan bir şey. Biz AFAD olarak da hep şunu yaptık aslında: Kamuoyuna hiç açıklamadık, “İşte, şurada şu kampı yapıyoruz, burada bu kampı yapıyoruz.” şeklinde hiç açıklamadık. Sebebi de kamp yapımı başladığı andan itibaren çok farklı bir iletişim aracı var buradaki Suriyeliler ve Suriye içerisindeki Suriyeliler arasında, biz onu gördük. Suriye’de yine yaklaşık 7,5-8 milyon potansiyel evinden edilmiş, yerinden edilmiş insan var. Yani bu, ülkesini terk edebilecek bir potansiyeldir aynı zamanda. Şu an itibarıyla Yayladağı’nda yeni bir kamp yapımımız var ama mevcut kampın yenilenmesi şeklinde bu. Yine Hatay’da Boynuyoğun’da bir kampımız var. O da, yine mevcut kamplarda kalanların transfer edileceği yer olarak... Maraş’ta yine bir kampımız var, şu anda başlamak üzere. O da yine mevcut kampın yenilenmesi şeklinde.

BAŞKAN – Çadır kent şeklinde kamplarınız var mı hâlâ?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Tabii, çoğunluğu çadır kent şeklinde, 19’u çadır kent, 6’sı konteyner kent şeklinde. Bu yeni yapılanların tamamı konteyner kent çerçevesinde yapılmaktadır.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Teşekkür ediyorum ben de bu güzel sunum için Sayın Başkana. Benim merak ettiğim sorunun bir tanesini Komisyon Başkanımız ifade etti. Kaç çadır, kaç tane konteyner kent var? Bunu merak etmiştim. Bir de tekrar, toplam kamp sayımız o hâlde 19 çadır, 6 konteyner olduğuna göre, 25 merkezde kampımız var.

“Kamplarda yer değişimi planlanıyor.” ifadenizden hareketle, benim Göç İdaresi Genel Müdürlüme de yönelttiğim bir konu, Osmaniye Cevdetiye kasabası sınırları içerisindeki Türkmen kampının onlardan bir tanesine taşınması gibi bir planımız var mı? Varsa eğer, sizin de ifade ettiğiniz gibi, onların kendi iç dinamiklerindeki bir beklenti analizine göre bunun yapılmasını umuyoruz. Zira, ben Osmaniye Milletvekiliyim. Kamplardan bir şekliyle bize gelen bilgiler de oradan taşınmak istemedikleri, her ne kadar fiziki koşulları belki daha iyi bir yer vadedilse de sosyal bağlama orada daha uyum sağladıkları, hayatla, çevreyle entegrasyonlarında, yeni yasalardaki haklarını kullanmada daha çok alışkanlık hâline geldiklerini bize ifade ettiler. Bunu notlarınızın arasına almanızı rica edeceğim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bir sorum daha olabilir mi?

BAŞKAN - Tabii, tabii, estağfurullah.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bu kamplardaki hizmetin önemli bir standartta olması hepimiz için gurur verici bir durum. Genel anlamda hayata entegre konusunda, topluma entegre konusunda da bir altyapı çalışması varmış gibi gözüküyor. Bir adım sonra... İlk zamanlarda biz statüyü tanımlama noktasında problem yaşadık. Şu anki son durumda, resmî olarak “mülteci” mi diyoruz, “sığınmacı” mı diyoruz, “göçmen” mi diyoruz? Resmî olarak, misafirlerimizin statüleri nedir? Kamplarda veya hut da dışarıda olanları resmî olarak hangi statüye muhatap tutuyoruz? Bir adım sonra vatandaşlık hakları konusunda da girişimler olabilir mi? Böyle bir öngörümüz, bir devlet politikamız var mı? Bunu öğrenebilir miyim?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Şimdi, ben, ilk sorunuzla, müsaade ederseniz başlamak istiyorum. “Orada yeni kamp çalışmaları başladı.” dediğimiz yer, kendi bölgesinde yani Hatay’da kalanların yerleştirileceği ve Maraş’ta kalanların yine kendi ilindeki yapılan kampa yerleştirileceği kampları kastettim. Osmaniye’yle ilgili bize son iki yıldır kampta kalanlar tarafından talep vardı sürekli. Biz de şartların orada iyileştirileceğini ifade etmiştik. Kendi içerisinde şartlarını iyileştirdik ama bu talep hep devam etti. Şu anda alınmış net bir karar ve başlanmış bir kamp yok. Bu talep, evet, var, söz konusu, bununla ilgili Sayın Başbakan Yardımcımızın da yakın çalışması yine söz konusu ama

böyle bir kamp çalışması bugün itibarıyla başlamamıştır. Zaten kendileriyle de görüşerek bu süreci yürütüyoruz. Yani orada öncesinde talep vardı, böyle bir söylenti boyutunda çıktıktan sonra da gitmek istemeyenlerin olabileceğiyle ilgili bilgiler bize de geldi, bunu araştırıyoruz. Nihai bir karar ve kamp yapım olarak başlamış değildir.

Diğer ikinci kısımdaki sorunuz, geçici koruma statüsü, tam net ismi budur. Yani biraz daha...

BAŞKAN – Yani fertlere nasıl hitap ediyoruz? Geçici koruma statüsüne aldığımız misafirler...

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Bir “sığınmacı” ifadesi kullanılıyor ama sığınmacının bizdeki karşılığı pek böyle şey olmadığı için... Ama net tabir geçici koruma statüsü...

AFAD BAŞKANLIĞI 1. HUKUK MÜŞAVİRİ İSMAİL YEŞİL – Teknik olarak aslında 6458’e göre -yabancıların korunması hakkında- genelde “mülteci”, “şartlı mülteci” ve “uluslararası koruma altında” diye bir sınıflandırma var. Kitlelense anlamda ülkelerinde kalışları mümkün olmayan, işte, iç savaş nedeniyle ayrılmak zorunda bırakılmış ve geri dönemeyenlerle ilgili olarak bir geçici koruma statüsü bu kanunun 91’inci maddesinde belirlenmiş durumda. Bu statüye tabi olanlara da biz “geçici korunan” ibaresini özetle mevzuatta da, ifade de bunu tercih ediyoruz. Şu anda Bakanlar Kurulu kararıyla çıkartılmış olan bir yönetmelikte hak ve yükümlülükleri belirlenmiş durumda. Bu statü içerisinde devam ediyorlar. Mültecilik daha çok Birleşmiş Milletlerin de kabul ettiği uluslararası nitelikte bir koruma iken geçici korunma statüsünü ülke istediği zaman kaldırma yetkisini de uhdesinde tutarak bunun devamını sağlayabiliyor.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Bizim komisyonlarımızda da “mülteci hakları” diyoruz.

BAŞKAN - Biz en başta konuştuk onu tabii de, “sığınmacı hakları” dememiz lazımdı ama öyle bir isimlendirme, başvuruları olmuş, neticede “sığınma hakları” dememiz lazım ya da “sığınmacı hakları” dememiz lazım. “Sığınmacı” çok geniş kapsamlı bir kavram, hemen hepsini alıyor. Ama kanun bunu uluslararası koruma statüsü olarak yorumluyor. Avrupa’da da öyle. Aslında onun mantığı şöyle. Bireysel başvuru yapılamayacak durumlarda, ki kitlelense akımlarda bireysel başvuru yapmak çok zor aynı anda, kitlelense olarak onlara bir statü veriliyor, “uluslararası geçici koruma statüsü.” Tabii, bir sonraki aşama Avrupa’da bunların bireysel başvurularının alınması. Yani siz “vatandaşlık” dediniz ya, bir sonraki olur mu, olmaz mı onu bilmiyorum ama yani uluslararası hukuktaki süreci o. Önce geçici koruma olarak, kitlelense olarak koruma altına alınıyor, sonra tek tek bireysel sığınma haklarıyla ilgili başvurular alınır. Sonra da “sığınmacı”, “mülteci”, “şartlı mülteci” gibi statülere kavuşurlar. Vatandaşlık işi, tabii, tamamen siyasi bir karar bildiğim kadarıyla, ancak kanunla olabilecek bir durum diye düşünüyorum ben.

AFAD BAŞKANLIĞI 1. HUKUK MÜŞAVİRİ İSMAİL YEŞİL – Sayın Başkanım, bu bireysel başvuru için Birleşmiş Milletler 2022’ye falan randevu verir durumda. Şu anda başvurular...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – O BM’ye başvuru ama Türkiye’ye başvuru oradan ayrı düşünülebilir mi?

AFAD BAŞKANLIĞI 1. HUKUK MÜŞAVİRİ İSMAİL YEŞİL – Şöyle: Bizdeki statü itibarıyla biz ancak Avrupa ülkelerinden gelenlere “mülteci” sıfatını veriyoruz, böyle bir coğrafi kısıt var uluslararası anlaşmaya çekince koyduğumuz için. “Şartlı mülteci”yi de Avrupa coğrafyasının dışından gelenlerden nitelikleri uygun olanlara veriyoruz. Onun dışında kalanlar için Sayın Başkanımın da ifade ettiği uluslararası koruma var. Uluslararası koruma da kendi içerisinde “ikincil koruma” diye bireysel başvuru üzerinden yürüyor. Suriyelilerin durumu bunun dışında özel bir geçici koruma statüsü. Bu da çok açık bir şekilde ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, geri dönemiyor. Acil ve geçici koruma bulma amacıyla sınırınıza kitlelense olarak gelmiş olanlar için özgülünmüş bir statü.

BAŞKAN – Yani Suriyeliler bu durumda hiçbir zaman mülteci olamazlar. Bizim 6458 sayılı Kanun’a göre ve 1951 Cenevre Sözleşmesi’nde yaptığımız çekinceye göre.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Irak’tan gelenler de olamaz.

BAŞKAN – Evet, Irak’tan gelenlerle Avrupa ülkeleri dışından gelenler hiçbir zaman Türkiye’de mülteci olamıyorlar.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Avrupa’dan gelme ihtimali olan 600 bin dâhil mi buna, hariç mi?

BAŞKAN - Hariç, onlar yok tabii. Avrupa vatandaşı olması gerekiyor. Vatandaş olmazsa “şartlı mülteci” diyor ama kanun onlara. Bir nevi uluslararası koruma statüsü de veriyor.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Net olmayan ya da benim çok malumat sahibi olmadığım bir konuyu merak ediyorum. Bu, hani, 3 milyar euro karşılığında tekrar Avrupa’ya gitmiş olan 600 bin göçmenin Türkiye’ye iadesiyle ilgili son durum nedir? Bu konu hakkında bir bilginiz var mı?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Yani böyle bir şey söz konusu değil aslında.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Biz de bu bilgi hatasını düzeltelim. Soruluyor bunlar bize.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Tabii, AFAD olarak, AFAD Başkanı olarak benim bu açıklamayı yapmam belki doğru olmayabilir ama Dışişleri Bakanlığının ve Başbakanlığın uhdesinde yapılan bir çalışmadır, biz de bu çalışmaların nihayetinde içerisindeyiz. Böyle bir şey söz konusu değil, yani bir para karşılığı orada kalsın, buraya gelsin, buradan iade edelim, oradan buraya geçsin, hiçbir zaman böyle bir ne konuşma içeriği olmuştur ne de bu çerçevede bir görüşme olmuştur. Mümkün değil.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bu konu nedir Sayın Başkan? Sizin bilginiz var mı? Siyaseten bize soruluyor bu konu, bizim dışımızda da, Komisyon da tartışıldı. 600 bin Suriyelinin tekrar Türkiye’ye iadesi, onun karşılığında da maddi olarak desteğin verilmesi. Burada bir bilgi kirliliği varsa bunu düzeltelim yani.

BAŞKAN – Şimdi, 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne Avrupa ülkeleri de imza atmıştır. Suriyeliler de dolayısıyla sığınma hakkına başvurmuştur. Sığınmacı kişilerin başka bir ülkeye gönderilmeleri mümkün değildir o anlamaya göre. 3 milyon euroyu bize vermelerinin sebebi, bize vermiyorlar, Türkiye’deki Suriyelilere veriyorlar aslında.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Hayır, hayır, o 600 bin göçmen Avrupa’dan bize...

BAŞKAN - Geri Kabul Anlaşması’yla onlar iade edilecek mi diye çok soru var. Suriyeliler Geri Kabul Anlaşması’nda muhatap değildir. Geri Kabul Anlaşması ancak yasa dışı göçmenler için geçerlidir. Suriyeliler üzerinde inceleme yapılır, ha bunların yasa dışı göçmen olduğu tespit edilir, geri gönderilir ama yasa dışı göçmen olduğunun tespit edilme ihtimali yoktur çünkü Suriyelilerin tamamı savaş ortamından kaçmışlardır. Can güvenlikleri tehlike altındadır, onların kendi ülkelerine geri gönderilme ihtimali yoktur ancak Pakistan’dan gelmiş veya başka bir Afrika ülkesinden gelmiş, Türkiye üzerinden geçmiş, diyorlar ki: “Ben kendi ülkemde zulüm altındayım.” Gerçekten bu tespit edilirse orada kalır. Ama tespit edildi ki bu kişi ekonomik sebeplerle göç etmiş Avrupa’ya. Yakalandığı zaman Geri Kabul Anlaşması gereği -hangi ülkeden gelmiş, Türkiye’den- Türkiye’ye iade edilir, Türkiye de bunu kendi ülkesine iade eder. Yani Geri Kabul Anlaşması’nın içeriği odur. Zannetmiyorum Suriyelileri geri alalım gibi anlaşma olacağını. Bu, dediğim gibi, 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne aykırı bir hükümdür. Avrupa bunu eğer bize geri gönderirse kendileri o anlaşmaya aykırı davranmış olurlar.

Şu coğrafi kısıtlama konusunun da çok ilginç bir sebebi vardır. Tabii Türkiye coğrafi kısıtlama koymuş, ben onun tarihini biraz biliyorum. 1951’de... Hep soruyorlar: Peki Avrupa dışından mülteci-sığınmacı gelmeyeceğine göre Türkiye niye coğrafi çekince koymuş? Yalnızca Avrupa ülkelerinden gelenlere “mülteci” diyor Türkiye. 1951’de İkinci Dünya Savaşı sonunda dünyada Afrika’dan veya Asya’dan gelen mülteci akını yoktu. Yalnızca İkinci Dünya Savaşı’ndan kaçan insanlar vardı, Avrupa’dan kaçan insanlar vardı. Avrupalılar da bize demiş ki: “Bizden kaçanlara -hakikaten o savaş sonrası ortaya çıkan rejimlerden kaçacak olanlara- siz kapılarınızı açın. Bu anlaşmaya imza atın.” Biz

de “Tamam.” demişiz. Onlardan gelenlere kapımızı açmışız. O zaman bize verilen bir hakmış bu. Hâlâ coğrafi çekince devam ediyor tabii, yine Meclisin yaptığı 6458 sayılı Kanun’la bu devam eden bir durum. Zaten uluslararası anlaşmanın gereği de o.

Zeynep Hanım, var mı? Buyurun o zaman. Bende de çok soru var.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Siz de değindiniz, biyometrik kimlik üzerinden kayıt takibi yapılıyor. Siz de o şekilde yardımları veriyorsunuz. O yeni kimlik verme sisteminde onların takibi neleri içeriyor ve geldikçe hemen kimliklendirme nasıl yapılıyor, yapılabilir mi? Bir de buna ek olarak şimdi çalışma hakkı da, olanağı da sağlandığı için, yasa olarak imkân tanındığı için o kimlik üzerinden yerleştirme gibi bir program söz konusu mu kamplardakiler için? Dışarıda çalışıp geri gelip barınabiliyorlar mı? Ya da nasıl bir şey planlanıyor?

AFAD BAşKANI DR. FUAT OKTAY – şimdi, kimliklendirme olayı, biraz önce de ifade ettiğim gibi Göç İdaresi Genel Müdürlüğümüz tarafından yapılmakta. Gelen tüm Suriyeli göçmenler valiliklerimizde, direkt valiliklerimizin sorumluluğunda yerelde kayıt altına girmekte ve o çerçevede de kimliklendirilmekte.

Kimliğin anlamı şu aslında: Her nerede kayıt yaptırdı iseniz orada mukimsiniz, orada yaşıyorsunuz. Dolayısıyla biz kamu olarak hangi hizmeti verebiliyorsak sadece kayıtlı olduğunuz illerde bu hizmetlerden faydalanabilirsiniz. Sağlık hizmeti gibi, eğitim hizmeti gibi ve biraz önce ifade ettiğiniz, yine, çalışma hakkı da bunun içerisinde. Yani ben bugün burada kaldım, pek hoşuma gitmedi, ben yarın şu ile geçeceğim, ertesi gün bu ile geçeceğim şeklindeki bir mobilitayı de sınırlandırmaya çalışıyoruz teşvik usulüyle. Diyelim ki işte Adana’da olan birisi geldi, Ankara’dan hizmet alacak, sağlık olarak, şayet oradaki yeterli değilse yine sevk zinciri ile buradan o hizmeti alabilir. Bazen basına da yansıyor, belki oralarda görebilirsiniz. “İşte geldi ama hizmet alamadı.” vesaire şeklindeki şeyin arkasında yatan gerekçe budur. Nasıl ki ben bir Türk vatandaşı olarak da aynı şekilde işte, İstanbul’da kalıyorum, buraya geldim, ertesi gün seçim var, atıyorum, ben geldim, oy hakkımı burada kullanacağım, diyemiyorum. Yani bir şekilde naklimi yaptırıyor olmam gerekiyor. Burada da benzer bir sistem yine kurulmuş durumda ve daha çok teşvik usul ve yöntemini gündeme getiriyoruz.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Çalışırken de o zaman sadece kayıtlı olduğu ilde mi?

AFAD BAşKANI DR. FUAT OKTAY – şu anda evet, yine düşünölen o, yapılan düzenlemeler de o çerçevede yürüyor.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Peki nakil yapılabilir mi?

AFAD BAşKANI DR. FUAT OKTAY – Nakil yapılabilir ama gerekçesi olması önemli yani sadece ben de şu ile geçmek istiyorum, ertesi gün de oradan bu ile geçmek istiyorum şeklindeki bir mobilitenin önüne geçmeyi arzu ediyoruz.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Kayıtlı olduğu ilin dışında çalışamayacak mı dediniz?

AFAD BAşKANI DR. FUAT OKTAY – Kayıtlı olduğu il öncelikli ilk etapta, evet. Yani bir gerekçesi olmaz ise ama şu anda bu düzenlemeler yapılıyor zaten. Bakanlar Kurulu bununla ilgili bir yetkiyi verdi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız bununla ilgili çalışmaları, düzenlemeleri yapıyor. Bu tartışmaların sonucunda farklı bir şey çıkar mı? O da mümkündür ama şu andaki karar bu yönde.

BAşKAN – Haftaya zaten misafirimiz Çalışma Genel Müdürü.

AFAD BAşKANI DR. FUAT OKTAY – Dolayısıyla yani oradan nasıl bir şey çıkacak, onu da hep birlikte göreceğiz şey olarak.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Ama sizin böyle bir planınız var mı? İş olanağı için sizin üzerinizden bir bilgilendirme, nasıl ki eğitim için şu an nasıl öyle bir şey veriyorsunuz, dışarıda da bilinçlendirme, iş buldurma sisteminiz olacak mı, planlanıyor mu?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Tabii ki, tabii ki. Yani, bu netleştiği anda, zaten, özellikle kamplarda yoğun bir şekilde bunun bilgilendirmesini yapıyor olacağız. Kamp dışında da yine ilgili kurumlarımız tarafından bunun bilgilendirmesi yapılıyor olacak.

AFAD olarak da biz şöyle bir şeyi uluslararası camiaya önermeye başladık: Evet, çalışma müsaadesi önemlidir ama iş veriyor olabilmek, dolayısıyla iş oluşturuyor olabilmek, bu da yatırımı öngörmektedir. Dolayısıyla, yatırım aslında burada birincil öncelik arz etmektedir. Uluslararası camiaya da şunu öneriyoruz biz, diyoruz ki: Büyük ölçekli işletmeler... Yani dünyada insani yardım sisteminin bir şekilde değişiyor olması gerekiyor artık. Bu insanları ömür boyu başkalarına bağımlı hâlde yaşatamazsınız. Bu sadece Türkiye için değil, bütün dünya için de aynı şey geçerli. Dolayısıyla, sadece “Çalışma izni verdiniz mi, vermediniz mi?” şeklinde bir sorgulamanın ötesinde, “Çalışabilecekleri iş alanları var mı, yok mu?”yu öne çıkarmak lazım. Onun için de, büyük ölçekli işletmeler, birçok ülkenin bütçesinden daha büyük bütçesi olan büyük ölçekli özel sektörlerden bahsediyoruz, zaten, sosyal sorumluluk çerçevesinde bir bütçe ayırıyor. Bu bütçe yine STK’lar aracılığıyla, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, vesaire aracılığıyla kullanılıyor ama istatistiklere yine baktığımızda bunların sahaya yansımaları az, çok az. Yani, 100 birimlik bir yardımın sahaya gelene kadar birçok ortamda yani 60’a, 50’ye, 40’a indiğini görüyoruz.

Şimdi, biz AFAD olarak baktığımızda bu yüzde 100’e yakın bir şeyde, geleni aynen sahaya yansıtıyoruz. Şimdi, şunu öneriyoruz biz, diyoruz ki: Bu ölçekteki işletmeler sosyal sorumluluk alanında ayırdıkları bütçeden göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı illere doğrudan yatırıma yöneliyor olsunlar. Ev sahibi ülkeler buna teşvik sistemi sağlayabilir ve belirli bir yüzdesi yine mülteciler çalışıyor ama yerel halktan da çalışıyor olması lazım ki oradaki çalışma barışı ve yereldeki barış sağlanıyor olabilsin. Ama mutlak fizibil olan alana yani kazanabilecekleri bir alana yatırım, emek yoğun alana yatırım yapabilirler. İşletmenin kendisi kazanır, bir çıkış stratejisiyle girer, istemediği zaman yine çıkar, zaten sosyal sorumluluk boyutunda girmişti, doğrudan yatırım yapmış olur, hem bölge halkı kazanır hem orada yaşayan mülteciler kazanır, göçmenler kazanır hem ülke kazanır. Yani, Türkiye olarak biz gerekirse buna her türlü desteği verebiliriz şeklinde bunu olabildiğince yaygınlaştırmaya çalışıyoruz, bu fikir bazında en azından. Bu önemli diye düşünüyorum ben. Bunu Mecliste de, Komisyonunda da arz etmek isterim. Yani, bunun uluslararası ortamlarda dile getiriliyor olmasında fayda var diye düşünüyorum, sürdürülebilir bir yardım şekli.

BAŞKAN - Yardımdan ziyade insanların kendi ayaklarının üzerinde kalabilmesini sağlayacak bir sistem.

Buyurun Ali İhsan Bey.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Başkanım, 2,5 milyon kişi var dedik, değil mi biz?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Doğru.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – 8 milyon da evlerinden, yerlerinden kopmuş Suriye’de bir potansiyel var, gelme ihtimali olan bir kesimden bahsediyoruz. Bu son süreçte gelmeler durdu mu? Yani, durağan bir hâlde mi seyrediyor şu anda? Bir. İki: Bu 8 milyondan bir 2 milyon daha kapımıza dayanırsa biz bunları durdurmak için ne yapabiliriz? Yani durduramayacağız muhtemelen. Aldığımızda artık bu yapı, bu bünye bunu kaldırabilir mi? Buna ilişkin bir çalışmamız var mı? Bu konulara ilişkin öngörünüz nedir?

Bir de şu: Geriye gidenler var mı? Varsa bizim kontrolümüzde mi gider? Yani, niye gittiğine, vesaire bakmak suretiyle mi oradan bırakırız, yoksa hiç yok mudur geriye gitmek isteyen? Geriye gitmek isteyen varsa bile biz müsaade etmez miyiz? Bu konulara ilişkin de bilgi aktarırsanız sevinirim.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Memnuniyetle.

Şimdi, bu çatışma öncesi Suriye nüfusuyla ilgili farklı rakamlar var ama ortalama 21 milyon gibi bir rakam var. Yani 20, 21, 22 milyon, farklı telaffuz ediliyor çünkü net bir nüfus sayımı olmadığı için. Bunun yaklaşık 12,5 milyonu yerinden edilmiş şekildeydi ve bunun, 12,5 milyonun da yine 4,5 milyonu ülkesini terk etmiş durumda. Ülkesini terk edenlerin de 2,5 milyonu ülkemizde.

Şimdi diğerleri de yine diğer komşu ülkelerde geriye kalan da Ürdün, Lübnan, Irak ve Mısır olmak üzere ama en yoğun olan Türkiye. Bu “ilave” dediğimiz geriye kalan 8 milyon bir potansiyeldir ve illa hepsi de ülkesini terk edecek anlamında değildir ama kendi evini terk etmiş durumdadır yani kendi ülkesi içerisinde kendisi yardıma muhtaçtır. Ciddi bir sıkıntı hâlinde terk edecek ilk potansiyeldir bunlar; çok ciddi bir risktir evet. Türkiye’yi tehdit eden bölge, Türkiye için risk oluşturan şey var evet Halep, Hama, Humus civarı yani Azez’den başlayarak bir aşağıya doğru, güneye doğru bir şey çekerseniz o bölge ama diğer bölgelerden de zaten o bölgelere gelerek Türkiye’ye girmeye çalışan belirli bir kesim var, buna Irak dâhildir.

Ne yazık ki Suriye’deki çatışmalar bütün şiddetiyle devam ediyor özellikle Rusya’nın bölgeye intikalinden sonra böyle bir risk artmıştır. Bunun rakamlara dönüşmesi bizim için tabii zor ama AFAD olarak yine biz sürekli risk analizleri yaparız, sürekli yaparız ve bunu sürekli olarak çoğu zaman günlük, haftalık güncelleriz; yani oradaki çatışmaların durumu nedir ve bunun insani boyutta Türkiye’ye yansımaları ne olabilir, bununla ilgili bizim hazırlıklarımız nasıl olur şeklinde ve onda da birincil önceliğimiz sınırın karşı tarafında karşılıyor olmak, Suriye tarafında. Orada yine Kilis’in karşısında, Öncüpınar’ın karşısında ve Hatay Reyhanlı karşısında Atme bölgesinde yoğun sivil nüfusun kaldığı kamplar vardır, irili ufaklı kamplar. Oradaki Atme bölgesi mesela 80 binle...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bizim kontrolümüzde mi bu kamplar?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Bizim kontrolümüzde değil, kendilerinin kurduğu ama bizim de oradaki ihtiyaca binaen insani yardım sağladığımız bölgeler. Burada gerek sivil toplum kuruluşları gerekse bizim “Sıfır noktası yardımlar” diye ifade ettiğimiz, Birleşmiş Milletler tarafından da kabul edilen bir yardım sistemi geliştirdik biz; bu da “Suriye’nin içerisine girmeyeceğiz, sınırın sıfır noktasında bir yardım kabul noktası oluşturacağız.” ve Kızılaya orada dedik ki: “Siz burada Türkiye’den yardım yapanların yardımlarını kabul edecek olacaksınız, diğer taraftan da yardıma ihtiyacı olanlar gelecek, sıfır noktasından alacak ve kendi sınırı içerisine götürecektir.” Ve yine yerelde valiliklerimiz ve ilgili kurumlarımızla da bu yardımların sivil halk tarafından kullanılıyor ve gerçekten ihtiyacı olanlara veriliyor olmasıyla ilgili de bir kontrol mekanizmasını sağlamaya çalışıyoruz.

Şimdi orada bazen 80 bin ve 200 bine kadar çıktığı zamanlar olmuştur sadece Atme bölgesini ifade ediyorum, karşı tarafta, Öncüpınar’da yine aynı şekilde. Çatışmalar şiddetlenir ve orada kalmayacak olursa sınırın içeri tarafına, içerisine, bizim Türkiye tarafına geldiğinde tabii ki orada da ya kamplarda -yine biz kamplarla ilgili de sürekli belirli bir kapasiteyi herhangi bir acil durumda karşılayabileceğimiz şekilde tutarız ve şu anda o kapasite yaklaşık 30 bin civarındadır yani acil durumlarla ilgili sürekli olarak öyle bir kapasiteyi bulunduruyoruz.- ama onun dışında yoğunlukla akraba yanında yine sınır köy, ilçe, il, beldelerde de böyle bir doku var yani akrabalarının yanında kalma olayı, kayıtlı şekilde oralarda kalmalarını yine gözetim çerçevesinde onu sağlıyoruz veya da sivil toplum kuruluşlarımız ve yerel yönetimlerimiz de bu yardımların içerisinde.

Türkiye olarak biz ısrarla bölgede bir güvenli bölge oluşturulmasını insani anlamda çok arzu ediyorduk. Yani bu, Türkiye için de, aslında risk teşkil eden diğer ülkeler için de çok ciddi bir uygulama olacaktı çünkü burada neyi verirsek verelim... Hani bizdeki meşhur sözümüz hani bülbül ve altın kafes olayı, ne yaparsak yapalım insanın kendi ülkesinde bulunuyor olması başka bir güzellik hangi şartlarda olursa olsun. Dolayısıyla orada sağlıyor olabilseydik riski azaltacaktı. Ne yazık ki mevcut ortam gerek siyasi gerekse çatışmalardan kaynaklanan ortam şu anda bizim öyle bir uygulamaya geçmemizi mümkün kılmıyor. Çok büyük bir geçiş bugün itibarıyla şu andaki çalışmalarımız çok büyük bir geçişi öngörmüyor hani bu bir hafta, iki hafta, vesaire boyutunda bunu söylüyorum ama Suriye’de durum o kadar kırılğan ki her gün her şeyin olabileceği bir ortamı yaşıyoruz; yarın ne olabilir ve 8 milyon insan nasıl hareket eder bugünden öngörmek gerçekten çok zor ama eğer öyle bir şey olursa da onunla ilgili her türlü hazırlığımızı önceden yapıyoruz. Zaten bunu da gösterdik yani bir Ayn El Arap tarafından, Kobani’deki hareketlenmede biz üç günde 200 bine yakın insanı aldık. Şimdi yani Avrupa’da 28 ülkenin 10 binler gittiği zaman panik hâline geldiği ilk anları hatırlayın, biz üç günde 200 bine yakın insanı aldık; bu kolay değil aslında ve hedef ülke olarak da Türkiye yani başka ülkelere transit olarak geçiş de değildi, Türkiye’de kalmak üzereydi.

Geri dönüşlerle ilgili olarak geri dönüşler var ve yine oradaki şartlarla alakalı. Mesela biraz önce ifade ettiğim Kobani’den gelenlerden dönüşler boyutuna baktığımızda yaklaşık 129.961 kişi geri dönüş yapan o yaklaşık 200 bin kişiden.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Bunların ne kadarı Kobani’ye...

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Çoğunluğu kendi bölgesine ama orada hangi yerleşim yeri şeklinde o bilgi bizde mevcut değil.

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – İlk baştan beri gelenler içerisinde mi, toplam mı 129 bin kişi?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Değil, sadece bunu Kobani için ifade ettim. Geliş gidişler var her zaman ama o net rakam bende değil, belki Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden onu çok daha net elde edebiliriz ve size de onu arz edebiliriz toplam bugüne kadar giriş ve çıkışlar ne kadardır olarak.

BAŞKAN – Başkanım, şimdi Bakanlar Kurulunca çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği’ne göre Suriyeli sığınmacılarla ilgili her türlü işlemin koordinasyonu AFAD’a verilmiş durumda değil mi?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Hizmetlerle ilgili evet.

BAŞKAN – Hizmetlerle ilgili... Sanki o şeyi okuyunca her türlü işlemi AFAD koordine eder üst kuruluş olarak ya da işte artık koordinatör olarak diye okudum.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Yani sistem öyle çalıştı genelde evet.

BAŞKAN – Çünkü para sizde bildiğim kadarıyla ve oradan kaynaklanan bir durum var herhâlde.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Genelde öyle zannediliyor ama biz de o kadar...

BAŞKAN – Yani tabii işin finansman boyutunu daha çok siz hallediyorsunuz diye biliyorum ben.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Valilikler üzerinden evet yani ihtiyaca binaen özellikle kamplar öncelikli olmak üzere giderler yine Maliye Bakanlığı ve AFAD üzerinden valiliklere aktarılmaktadır.

BAŞKAN – Kamp dışında yaptığınız harcamalar var mı ya da koordinasyon faaliyetleri var mı?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Kamp dışında sağlık harcamalarının tamamını, sağlık hizmetlerinin tamamını biz koordine ediyorduk. Biraz önce ifade ettiğim şekilde artık Sağlık Bakanlığına devretmiş durumdayız ve ilaç olarak da SGK’ya ama ödemeler yine bizim üzerimizden gidiyor yani önceden biz illeri muhatap alırken şimdi Sağlık Bakanlığını ve SGK’yı muhatap alıyoruz. Yine illerde sivil toplum kuruluşlarımız çok yoğun bir şekilde faaliyet içerisinde, orada da valilikler

aracılığıyla yine her ilde aylık valiliklerin kendi içlerinde sivil toplum kuruluşlarıyla yaptıkları toplantılar ve oradaki hem ihtiyaçların yönlendirilmesi. Biz direkt STK'lara yardımda bulunmuyoruz sadece Kızılaya, Kızılay üzerinden biz yardım yapabiliyoruz ama orada da yönlendirme faaliyetinde bulunuyoruz yani şu bölgede daha fazla yardıma ihtiyaç var, şu bölgede işte Suriyelilerin daha yoğun olarak yaşadığı yerler diye bize gelen talepleri valilikler üzerinden iletiyoruz.

Yine çalışma müsaadesi de dâhil olmak üzere bizim bir Suriye Koordinasyon Kurulumuz vardır. Sayın Başbakan Yardımcımızın başkanlığındadır bu ve şu anda bu Kurulun Başkanı Sayın Yalçın Akdoğan'dır. Aylık periyotlarla toplanır, tüm ilgili kurum ve kuruluşlarımız bu toplantıya katılırlar gerek politikaların insani boyutta belirlenmesi gerekse uygulanması, alınacak kararlar bu toplantıda, bu kurulda belirlenir ve AFAD olarak biz de bu kurulun sekreteryasını yürütüyor, alınan kararların da izleme ve takibini sağlıyoruz.

BAŞKAN – O zaman ben koordinasyon konusunda bir teklifi ifade etmek istiyorum çünkü biliyorsunuz çalışma izni verdik Suriyelilere, çalışmaya başlayacaklar.

Tabii, Suriyelilerin Türkiye'ye entegrasyonu, uyumu, kanundaki ifadeyle “uyumu” çok önemli. Çalışma öncesi aslında Millî Eğitim Bakanlığıyla bir ortak çalışma yapılırsa halk eğitimler ya da Hayat Boyu Öğrenim Genel Müdürlüğü herhâlde ismi. Türkiye'ye entegrasyon konusunda Suriyeli vatandaşlar bir yirmi saatlik, otuz saatlik çalışmalarla bilgilendirilse çok iyi olur diye düşünüyorum; işte bunun yirmi saati dil olabilir, on saati de Türkiye'nin idari sistemi olabilir, yönetim sistemi olur, sağlık, eğitim konularına nasıl ulaşılır o olabilir veya onların hak ve yükümlülükleri konusunda olabilir diye düşünüyorum. Bir modül oluşturulup, basit bir modül oluşturulup yirmi-otuz saatlik bir sertifikasyon bence onların hem çalışma hayatına daha kolay uyum sağlamalarını hem de Türkiye'ye daha kolay uyum sağlamalarını gerçekleştirir diye düşünüyorum.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum, notumu aldım. Zaten yine Sayın Başbakan Yardımcımızın bir talimatı var Bakanlar Kurulunda alınan bir karar gereği bir yol haritasının hazırlanması, sadece kısa vadeli değil orta ve uzun vadede de Türkiye'deki Suriyelilerle ilgili bir yol haritasına çalışılmasıyla alakalı ve şu anda bununla ilgili bir çalışmamız söz konusu.

Ben notumu aldım.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ben de bir şey hem arzu ederim hem de öneririm. Tabii bu kadar insanın sokakta olduğu bir ortamda görüntü itibarıyla da kırmızı ışıklarda, ara arterlerde Suriyeli misafirlerin “açım” diyerek veyahut da bir şekilde mendil satarak ya da cam silerek görüntü veriyor olması da başkent dâhil, İstanbul dâhil Türkiye'nin pek çok yerinde görünen bir gerçeklik. Buna karşı bir tedbirimiz, önlemimiz... Bu insanlar gerçekten aç mı, gerçekten böyle mi yoksa ilave bir şeyler için mi dışarıdalar? Bir denetleme mekanizması mümkün olabilir mi ya da böyle bir gündeminiz oldu mu o Koordinasyon Merkezinde.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Bu çok ciddi şekilde öncelikli gündemlerimizden birisi oldu hep. Yaklaşık iki üç yıl önce idi şu anda net tarihi hatırlamıyorum ama bir genelgeyle tüm valiliklerimizi talimatlandırdık yine Sayın Başbakan Yardımcımızın imzasıyla.

Orada yaptığımız şeydi: Özellikle dilenenler ve yine İstanbul özelinde medya ve kamuoyuna bu yansıması parkta kalanlar görüntü itibarıyla da normal insani boyutta da olumlu manzaralar değildi ki bizim o kadar çalışmalarımıza rağmen. Biz 40 bin kişilik bir yer ayırmıştık ilk etapta kamplarımızda, 40 bin kişilik rezerv alanı ayırdık, sonrasında valilikleri talimatlandırdık. “Hiçbir dilenciye, hiçbir Suriyeliyi hem dışarıda görmek istemiyoruz hem parklarda görmek istemiyoruz; yeteri kadar yerimiz vardır tamamını aileleriyle birlikte kamplara alabiliriz.” şeklinde talimatlandırdık ama tabii orada şunu da yapamadık: Öyle bir ince çizgide gidiyoruz ki zor kullanma şekline hiç gitmedik yani zoraki, kolluk kuvvetleriyle alıp götürme şekline gitmedik. Orada da gerek sınır içerisinde gerekse sınır ötesinde

insan hakları boyutunda bir hassasiyet söz konusu. Bizde de zaten sadece oralarda bu hassasiyetin olması değil bizde de aynı hassasiyet söz konusu olduğu için bunu ikna yöntemiyle götürmeye çalıştık. Ne yazık ki orada çok başarılı olduğumuzu ifade edemem. Götdüklerimiz de bir şekilde kalmak istemiyorlar.

Sonuçta biz şunu gördük: Sayı olarak baktığımızda algıdaki kadar çok yüksek bir sayının olmadığını gördük yani böyle sanki 2,5 milyon Suriyelinin 2 milyonu neredeyse sokakta dilenci, vesaire. Bu böyle değil sadece binler yani bin, 2 bin, maksimum 3 bin civarındaki bir sayının olduğunu gördük ve burada da tamamının onların aslında Suriyeli olmadığı da yine emniyetten gelen bilgiler çerçevesinde eriştiğimiz şeylerdi. Sürekli yakın takipte toplandı ama bir şekilde yine dışarıya çıkmanın yollarını buldular. Aynı bu Türkiye’deki kendi sosyal problemimiz gibi aslında nasıl çocuklar var ve önlemeye çalışıyoruz önleyemiyoruz. Gördük ki bu bir sosyal problem yani açlıktan kaynaklanan, yoksulluktan kaynaklanan sadece bir olay değil aslında daha fazla kazanacağı düşüncesiyle çocukların ve kadınların da istismar edildiği bir yapı. Onun için biz hep şunu çok açık şekilde ilan ettik; dedik ki: “Dışarıda gördüğünüz çocuklara ve kadınlara veya dilencilere, erkeklere lütfen yardım etmeyin. Yardım ettiğiniz her bir kuruş bu çocukların veya kadınların daha fazla istismarına sebep olacaktır.” Burada da ben aynı şeyi tekrarlamak istiyorum yani bu bir istismar olayı bir ihtiyaçtan kaynaklanan dilenme olayı değil.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Pekâlâ bunlar için bir ihbar hattımız “Şurada şunlar var, bunlar hangi pozisyonunda bir denetleyebilir misiniz?” denilebilecek bir yer var mı?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Yine valiliklerimiz ve yine Türkiye’deki normal çalışan sistem.

BAŞKAN – Emniyet, 155...

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Emniyet, 155 evet.

BAŞKAN – Başkanım, yurt dışında Suriyelilerin kaldığı kampların durumu nedir? Siz gidip görmüşsünüzdür, gördünüz mü ya da?

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Sayın Başkanım, zaten sizler de medyadan da görüyorsunuz bir şekilde. Hiç iç açıcı olmadığını biz biliyoruz, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinden de (UNHRC) aldığımız veriler bu çerçevede. Bazen bize böyle hem sitayişle bahsedip bazen de böyle hafif şikâyetvari “Ya, bizim işimizi çok zorlaştırdınız; standartları öyle yükselttiniz ki biz eleştiri alıyoruz artık.” şeklinde Birleşmiş Milletlerin de bize net söylediği şey budur. Türkiye’nin standartları uluslararası standartların çok çok üzerindedir.

Bir Almanya ziyaretimiz olacak Sayın Başbakan Yardımcımızla bugün geçiyor olacağız. Orada da öyle bir talepte de bulunduk “Eğer sizin böyle bir kampınız varsa -ki var olduğunu biliyoruz- biz ziyaret etmek istiyoruz. Nasıl ki siz geldiğinizde bizim kampları ziyaret ediyorsunuz biz de sizin kampları ziyaret etmek istiyoruz.” diye bugün kendilerine ilettik. Ani gelişen bir ziyarette ve eğer mümkün olursa ziyaret edeceğiz.

BAŞKAN – Herhâlde başka soru yok.

Kapsamlıca bilgi verdiniz, bizi aydınlattınız; sağ olun, teşekkür ederim.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Komisyonumuzun tabii görevlerinden bir tanesi, Türkiye hangi konularda iyi yapıyor, hangi konularda eksik, hangi konularda mevzuata ihtiyaç var onunla ilgili bir çalışma yapmak, inceleme yapmak ve sonuçları da önce Parlamentomuza sunmak tabii.

İnşallah bundan sonraki süreçte biz sahada da özellikle kampları görme konusunda incelemelerde bulunacağız; orada gördüğümüz iyi yönleri de, mutlaka eksiklikleri de yazacağız; raporlarımızı ileride sizle de paylaşırız.

Tekrar teşekkür ediyorum.

AFAD BAŞKANI DR. FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Son söz olarak şunu ifade etmek isterim: Bütün problemlerine rağmen Türkiye, bu alanda çok ciddi bir iş yapmıştır ve yapmaya da devam etmektedir. Bu da hepimizin gurur duyacağı bir alandır diye düşünüyoruz; bu da yine sizlerin sayesinde.

BAŞKAN – Gündemleri e-mail olarak gönderiyoruz ama yazılı olarak gönderelim mi yoksa maile devam edelim mi?

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – E-mail bence yeterli Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yani onu size bir soralım dedik. Arkadaşlar açısından da kolay oluyor ama istiyorsanız imza karşılığı da gönderebiliriz.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Mail olarak gönderebilirsiniz Sayın Başkan hem de kâğıt israfı da olmaz.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Hangi maile, Meclis maile mi gönderiyorsunuz?

KOMİSYON UZMANI – Efendim evet, size de düzenli olarak geliyor ve sekreteryaya da telefon açıyoruz zaten.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Tamam.

BAŞKAN – Yazılı da gönderebiliriz.

Önümüzdeki hafta Çalışma Genel Müdürlünü davet edeceğiz ve ondan sonra da artık bir sahaya çıkalım diyoruz ama artık haftaya bir çalışalım.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Evet, görüp önlemleri hem de dinlediklerimizi birleştirerek...

Size BBC'den ulaşmak istiyorlardı Sayın Başkan, AKP'den hiç kimseye mülteci konusunda erişemediklerini söylemişlerdi.

BAŞKAN – Olur biz iletişime geçeriz.

ZEYNEP ALTIOK (İzmir) – Ben verdim bilgileri, sizlerin isimlerini de özellikle verdim. Herhâlde ulaşırlar çünkü şu anda İzmir bölgesinde bir araştırma yapıyor BBC.

Bilginiz olsun.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Kapanma Saati: 12.19

